

РЕЗЮМЕТА на ПУБЛИКАЦИИТЕ,

предоставени за разглеждане от

гл. ас. д-р ГЕОРГИ ЯКИМОВ СТОЙЧЕВ,

**участник в конкурса за заемане на академичната длъжност
доцент по 1. 3. Педагогика на обучението по история (Методика на
обучението по история – история и гражданско образование), обявен в ДВ.
бр. 100/ 20.XII. 2011.**

I.Монографии

1. Гражданско образование (теория, история, съвременни измерения). С., 2001, 274 с.

Книгата хвърля поглед върху теорията, историята и съвременните измерения на гражданското образование. Идеята за гражданско образование на българските ученици тръгва още от възрожденската епоха. Тя се реализира в следосвободенското българско образование чрез учебния предмет Гражданско учение, който подготвя подрастващите да станат добри граждани. Изследването разширява представата за гражданското образование, създадена от досегашните научни трудове, разкрива развитието на възгледите за преподаване на този предмет и напомня за нуждата от въвеждане на такава учебна дисциплина в съвременното българско училище.

Трудът се състои от увод, четири глави, заключение и библиография на използваните източници и научна литература по проблемите на гражданското образование.

Структурата на книгата се определя от избраните за разглеждане въпроси. Първата глава е посветена на кратко въведение в теоретичните основи на гражданското образование и исторически преглед на идеята за обучение с такава съдържание от древността до нашето съвремие. Сериозно внимание се обръща на

възраждането на това образование в Източна Европа след края на тоталитарната епоха.

В глава Втора се разглежда развитието на гражданското образование в България от зараждането на идеята през възрожденската епоха до края на 80-те г. на XX в. Направен е опит да се установи каква е ролята на предметите Отечествоведение (отечествознание) и Гражданско учение за формирането на тогавашните ученици като граждани. Това става през призмата на политическите промени и цялостната политика на държавата в областта на образованието и целите, които тя си поставя. В отделните параграфи са очертани периодите в развитието на родната просвета и влиянието им върху изучаването на гражданското образование – от просветен либерализъм към национализъм, авторитаризъм и след 40-те г. на XX в. към силно политизирано и идеологизирано образование в условията на тоталитарната комунистическа държава.

Трета глава е посветена на идеите, практиката и духа на гражданското образование след Освобождението до края на тоталитарната епоха. Внимание е обърнато на въздействието на хербартианското направление и други педагогически школи по отношение на възпитанието на подрастващите и формирането им като граждани. Разгледани са възгледите на Н. Станев, проф. М. Герасков, Д. Грънчаров, проф. П. Мутафчиев, Г. Дочев и други автори за съдържанието на гражданското образование и методите, които трябва да се използват в обучението по Гражданско учение. В тази глава е представена промяната в гражданското образование под влиянието и натиска на авторитарната държава и безпартийния режим към подчертан национализъм във възпитанието на младежта и изграждане на култ към цар Борис III. Последният параграф в глава Трета е посветен на прекъсването на традицията на гражданското образование в България след 1944 г. и замяната ѝ с грубо идеологизирано обучение в комунистически дух.

В глава Четвърта е разгледан накратко потенциалът на предмета История и цивилизация за гражданско образование. В тази част чрез примери от функциониращите учебници по история е показано как се формира политическата и икономическа грамотност на учениците, както и проблема за човешките и граждански права.

В заключението е изложено виждането на автора за съвременното състояние на гражданското образование в България, за пречките пред него и пропуснатите възможности да влезе като отделен предмет в българското училище, което би било най-яркият показател за неговата значимост. Все още това не е факт въпреки очевидната нужда новите поколения в българското училище да получат знания и умения, които ще им бъдат полезни в позицията им на граждани.

2. Пантелей Кисимов. Живот и дейност (принос към изследването на идеята за турско-български дуализъм през Възраждането). С., 2003, 384 с.

Монографията разглежда в исторически план жизненият път, обществената дейност и политическите идеи на П. Кисимов. Изследването търси неговото място в общонационалния политически и обществен живот през възрожденската епоха и следосвобожденската епоха. Книгата се опира на достиженията на историци от различни поколения за живота и дейността на П. Кисимов, на основата на публикувани и недотам добре използвани архиви.

Книгата постига няколко основни цели. На първо място да се проследят във възможно най-голяма пълнота фактите от живота на възрожденския деец в годините до Освобождението. Внимание се обръща на ролята на родното място, семейната и обществена среда при формирането на П. Кисимов като общественозначима фигура в Търново през 50 – 60-те години на XIX век. Проследяват се връзките му с видни възрожденски личности и тяхното идейно влияние върху него. В изследването е определено точното място на П. Кисимов в събитията, засягащи просветно-културния подем на нацията, борбите срещу духовната власт на гръцката Патриаршия в Търновската епархия и отношението към опитите за революционно надигане през 1856 и 1862 г. (бунтовническото начинание на капитан дядо Никола и Хаджиставревата буна).

Основен акцент в монографията се поставя върху отстояваната с голямо упорство от П. Кисимов идея за дуалистична турско-българска държава като деец на БТЦК и “Добродетелната дружина”. Проследява се отношението му към идейните и организационни образувания в българското освободително движение, към политиката на Великите сили и балканските държави по Източния въпрос. В труда се търси мястото на П. Кисимов в обществено-политическия живот на

емиграцията в Румъния и проследява отношението на представители на различни прослойки от българския народ към действията му.

В книгата е отделено сериозно внимание на следосвобожденската политическа и обществена дейност на П. Кисимов като последователен консерватор и русофил. Разкрити са сложните му взаимоотношения с крупни фигури в българското политическо развитие като Драган Цанков, Петко Каравелов, Григор Начович и др.

Книгата няма претенции да изчерпи въпросите около дейността и идейните позиции на Кисимов през Възраждането, още повече, че по-пълна представа за тях може да се получи едва след като са налице биографични проучвания за Ив. Касабов, К. Цанков, Ив. Грудов, Ив. Кършовски и други дейци на БТЦК. Обществената активност на Кисимов в следосвобожденските години е свързана и с мястото му в българската мемоаристика по проблемите на национално-освободителното движение. Тези проблеми остават извън рамките на книгата, тъй като могат да бъдат тема на отделно монографично изследване.

II. Учебници и учебни помагала

1.История и цивилизация за 6 клас. С., 2007. 184 с. (в съавторство с Кушева, Р. Янчев, В., Груев, М.)

Участие в написването и подбора на авторския текст, историческите източници и изображенията в 13–те уроци в раздел „Българско Възраждане“.

2.История на България (:мултимедия DVD, 1, 01 GB), Софтуер Мелън Технолоджис, С., 2009. Изд. Сиела. (в съавторство с Назърска, Ж. Николов, Ал. Степанов, Цв.). Дигитално издание.

Участие в изработване на разделите „Българско възраждане“ и „България след Втората световна война“ в първата по рода си „Мултимедийна История на България“ на DVD носител с различни интерактивности, атрактивен и лесен за навигация интерфейс. Учебният материал е синтезиран и съдържанието има връзка с речник, галерия (с над 1500 изображения), линия на времето, карти, извори, портрети, стая на тайните и рубрика „Какво научих?“. Използвани са анимация, музика и видеоматериали (около 40 откъси от исторически игрални и документални филми), бърза връзка с информационни ресурси с учебно съдържание в Интернет среда. Чрез мултимедийният продукт се стига до пряко

приложение на ИКТ в обучението по История и цивилизация и отговаря на съвремените нагласи на учащите да работят с учебен софтуер.

3.История 9/12 клас. Справочник. Съкратено изложение на учебния материал. С., 2006, 302 с. (съавторство с Гаврилов, Б., Грозев, К., Янчев, В.)

Участие в написването на разделите по средновековна и възрожденска българска история в учебното помагало. Включени са най-важните факти, събития, процеси и личности, представящи историята на обществото, политиката, икономиката и културата. Това са знанията, които всеки трябва да има като минимум след завършването на средно образование.

4.История на България в таблици и схеми. Помагало за всички, които обичат да знаят фактите от миналото. Ч. I, С.,1996, 108 с.(в съавторство с Дроснева, Е.)

Учебното помагало съдържа богат набор от таблици и схеми, изграждащи събитийната картина на българското минало от времето на създаването на Първата българска държава до началото на 30- те г. на XX в. Замисълът на помагалото е да посочи модел за ученици и кандидат-студенти при организиране на учебния материал.

5. История на България. Разширени планове за кандидатстуденски изпит по новата програма на СУ „Св. Кл.Охридски”.С.2006. 96 с. (в съавторство с Попнеделев, Т., Колев, В., Янчев, В.)

В книгата са представени изискванията за структурата, съдържанието и обема и стила на историческото съчинение при пълноценната подготовка на кандидат-студентите, явяващи се на конкурсни изпити по История на България в СУ „Св. Кл. Охридски“

III. Студии и статии

1.Любен Каравелов в съвременните учебници по история – В: Сборник Национално историческо образование, Велико Търново, 2005. с. 101 – 105.

Статията разглежда представянето на известният революционер Любен Каравелов в действащите в системата на прогимназиалното и гимназиално образование учебници по История и цивилизация. Акцентира се върху отхвърлянето на дълго битувалите клишета за председателя на БРЦК като славянофил, революционен демократ, просветител или революционер и изясняване на неговият сложен и противоречив политически път в търсенето на пътя за освобождение на намиращата се под чужда власт родина.

2.Софийските училища с възрожденски традиции и обновление – В: София 130 г. години столица на България. Сборник научни статии. С., 2009, с. 89 – 98.

Статията разглежда зараждането на възрожденското образователно дело в София. То е плод на саморганизацията на българската общност и отговаря на нейните нужди. Подчертава се ролята на големите спомоществуватели на българската просвета в града - Иван Денкоглу и Димитър Трайкович. Проследена е преподавателската и организационна работа на известните софийски учители Захарий Круша, Сава Филаретов, Неделя Петкова, Димитър Македонски, Христо Стоянов.

3.Марин Дринов и църковно-националното движение през Възраждането – В: Сборник по случай 170 г. от рождението на проф. Марин Дринов. С., 2009, с. 143 – 151.

Статията е посветена на отношението на известният български общественик и учен проф. Марин Дринов към усилията на българската нация през възрожденската епоха за възстановяването на самостоятелната българска църква и признанието ѝ като отделна общност в рамките на Османската империя. Подкрепата на М. Дринов за църковната борба се изразява в научните му дирения за миналото на българската църква. Макар и далеч от родината и центъра на църковното движение, от големите събития и поврати, като учен историк М.Дринов блестящо и аргументирано отхвърля претенциите на Патриаршията за духовно господство над българите, написва първата цялостна история на българската църква, и то в решаващите години на нейното възкръсване.

4. Възрожденският печат за черкезите в българските земи през 60-70-те г. на XIX в. - сп. "История", (Юбилеен брой в чест на 80 г. на проф. Кр. Шарова), кн.4-5, 2004, с. 71 – 78.

Статията разглежда представата и отношението на българския възрожденски печат към заселилите се в годините след Кримската война (1853 – 1856) в българските земи черкезки преселници. За тях излизат общо 215 печатни материала. Началното любопитство към новите жители на Балканите се променя бързо с тревога, а по-късно и с недоволство от нравите на черкезите. Българският печат отразява периодично за проявите на заселниците свързани с грабежи и други изстъпления спрямо българското население. В статията се посочва, че „черкезкото време“ оставя ярък спомен в съзнанието на възрожденските българи, като време на беззаконие и мащабна престъпност, от която страда и самата османска власт в българските земи.

5. Наблюдения върху организационния живот на „Добродетелната дружина“ – Исторически преглед, кн.5 – 6, 2004, с.213 – 224.

Статията разглежда организационния живот на „Добродетелната дружина“ от 1862 г. до Освобождението. Наблюденията върху динамиката на събиранията показват, че в редица периоди организационния живот на дружината протича мудно и дълго време не са свиквани събрания, въпреки изискванията на устава на организацията. С най-голямо значение се оказват онези събрания, които приемат програмата за дуалистична сръбско-българска държава (5 април 1867 г.) и изложението до Парижката мирна конференция (нач. 1869 г.), както и в навечерието на Освободителната война (1877 – 1878). В статията се изтъква, че организационният живот на дружината зависи в голяма степен от активността на Русия по Източния въпрос. „Старите“ следват указанията на руската дипломация и активизират дейността си в зависимост от нея.

6. Априлското въстание и пътят към българската свобода – сп. Наука, 2006., кн.3, с.43 – 45.

Статията е посветена на 130 г. от избухването на Априлското въстание. В нея се изтъква, че въстанието е върхна точка в разгръщането на българското националноосвободително движение и изиграва решаваща роля за превръщането на българския национален въпрос в централен проблем на Източната криза (1875 – 1878)., която води до частичното му решаване.

7. Интересът на един възрожденец към историческите знания - В: Учител на учителите. Юбилеен сборник в чест на проф. Йордан Шопов). С., 2006, с.37 – 44.

Статията изследва зараждането на интересите на известния възрожденски общественик П. Кисимов към историческите знания. Той е представител на поколението, което изпитва благотворното влияние на „Царственика“ на Хр. Павлович. В зряла възраст Кисимов постоянно се интересува от миналото, събира различни исторически сведения и книги и дори прави опити в областта на историописното творчество. В края на живота си оставя значимо мемоарно наследство, което става част от настолните книги за изследователите на политическото ни развитие през Възраждането.

8. П. Кисимов и Ив. Касабов в спор за наследството на БТЦК, сп. Будител, 2006, №3, с. 46 – 51.

Статията хвърля поглед върху сложните отношения между двамата най-изтъкнатите водачи и идеолози на БТЦК. В края на XIX в. между тях избухва остра полемика за наследството на комитета, която е част от идеоното им противопоставяне през възрожденската епоха за пътищата, по които трябва да върви българското общество по пътя към подобряване на политическото си състояние.

9. Вестник “Отечество. Проблематика и позиции. – В: “Българско Възраждане. Идеи, личности, събития. С., 2001, с.56 – 82.

В тази студия подробно са разгледани основните аналитични материали в двугодишното излизане на емигрантския вестник „Отечество“ (1869 – 1871). Акцентът е поставен върху противопоставянето на изданието на революционните възгледи на Л. Каравелов.

10. Дуалистичните възгледи на П. Кисимов като деец на БТЦК (1866 – 1868) – Исторически преглед, 2002, кн. 3 – 4, с. 93 – 135.

Студията разглежда подробно идейната еволюция на П. Кисимов и формирането на неговите дуалистичните възгледи. С тях той влиза в БТЦК и като автор на Мемоара до султан Абдул Азис (1867 г.) се превръща в защитник на идеята за дуалистична турско-българска държава, по подобие на Австро-Унгария.

До Освобождението на България той не се разделя с нея, въпреки, че тя е отречена както от революционните среди, така и от „старите“.

11. Дуализмът на в. “Отечество” срещу идеите на БРЦК – В: БРЦК в историческата съдба на българския нарид. Доклади и научни съобщения от научните конференции проведени в Ловеч през 2001 и 2002 г., Търново, 2003, изд. Витал, с.23 – 41.

Научното съобщение е посветено на идейната полемика между емигрантските вестници „Отечество“ и „Свобода“ за пътищата, по които да се развива българското националноосвободително движение. Органът на „старите“ се противопоставя на революционната платформа на в. „Свобода“ и яростно атакува Любен Каравелов.

12. За контактите между Пантелей Кисимов и Алберт Лонг – В: Българо-американски културни и политически връзки през XIX и първата половина на XX век. С., 2004, с. 47 -55.

Статията е посветена на взаимоотношенията на търновският общественик П. Кисимов с американския протестантски пастор Албърт Лонг в годините след Кримската война (1853 – 1856), когато църквата на методистите се опитва да привлече привърженици в някогашната българска столица. Въпреки религиозните различия между Лонг и Кисимов двамата завързват дългогодишно приятелство, основано на общите интереси към миналото и стремежите да се подпомага българската възрожденска просвета и култура. Отношеният им са един от ярките примери как българи и американци в онова време намират път един към друг.

13. Пандели Кисимов и революционните движения в Търновско през 1856 и 1862 г. – В: Исторически архив, г. V, кн. 12, 2006 – 2007, с.36 – 64.

Студията разглежда ролята на П. Кисимов в революционните прояви на капитан дядо Никола (1856 г.) и хаджи Ставри Койнов (1862 г.) в Търновско и Габровско. Тогава младият търновец снабдява с парични средства и материали бунтовническите водачи. Кисимов държи съпричастността му да остане скрита, за да не се компрометира в очите на турските власти. В крайна сметка след Хаджиставревата буна той поема пътя към политическата емиграция.

14. Турско-българският дуализъм през XIX в. между реформизма и национализма – В: XX век – Толерантност и нетърпимост в международните отношения. Сборник доклади от научна конференция, Варна, 2007, с.431 – 443.

В статията са анализирани лутанията на БТЦК и неговите ръководители между надеждите за реформи в Османската империя и турско-българска дуалистична държава от една страна и стремежите за национално обособяване на българската нация от друга.

София,
02.04. 2012 г.